

1. INLEIDING

Voor u ligt het protocol dyslexie. Dit protocol is bedoeld om iedereen (docenten, ouders, leerlingen, basisscholen) in en rondom de school te informeren over het dyslexiebeleid op onze school, het Hooghuis Heesch.

Dyslexie is een leerstoornis waar de laatste jaren steeds meer bekendheid en aandacht voor is. Dit is terecht, want een leerling met dyslexie kan zonder begrip voor zijn/haar handicap, zonder faciliteiten en voorzieningen niet of nauwelijks laten zien waar hij/zij toe in staat is. Dat betekent dat leerlingen niet het bij hen passende type onderwijs met succes kunnen volgen. Dit heeft voor leerlingen tijdens hun schoolperiode en hun latere loopbaan nadelige gevolgen.

Het Hooghuis Heesch wil deze leerlingen, voor zover mogelijk binnen de school, de kans geven om hun talenten zo goed als mogelijk is te ontwikkelen zodat zij profiteren van onderwijs op een niveau waar zij gezien hun capaciteiten thuishoren.

In dit protocol wordt het volgende beschreven:

de definitie en korte uitleg van dyslexie, de gang van zaken rondom screening, onderzoek en begeleiding tot het dyslexieonderzoek van leerlingen met een vermoeden van dyslexie, de begeleiding van leerlingen met dyslexie die met een dyslexieverklaring op school komen, zaken die horen bij het dyslexiebeleid op school, de rol van de Remedial teacher (RT-er), de dyslexie coördinator, de mentoren, de docenten, de verantwoordelijkheid van de leerling, het contact met ouders en de maatregelen van het ministerie van OC & W.

Het protocol dyslexie is een leidraad en veranderbaar: het zal, wanneer daar aanleiding voor is, worden aangepast aan omstandigheden, mogelijkheden en veranderingen.

Heesch, juni 2018

2. WAT IS DYSLEXIE?

Er zijn vele definities en omschrijvingen gemaakt in de loop der jaren. De volgende definitie is momenteel algemeen aanvaard:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spelling).

(Stichting Dyslexie Nederland)

Het gaat bij dyslexie om een ernstige lees- en/of spellingachterstand die hardnekkig is, ondanks voldoende gelegenheid tot leren. Het automatiseringstekort uit zich in het voortgezet onderwijs vooral in:

- Traag lezen,
- Problemen met vlotte informatieverwerking,
- Problemen met het leren van de moderne vreemde talen

Dyslexie kan zich bij leerlingen op veel verschillende manieren manifesteren, waardoor het moeilijk kan zijn om te signaleren en te begeleiden. Leerlingen hebben zich vaak compensatiestrategieën eigen gemaakt en andere problematiek (bijvoorbeeld motivatie of concentratie) kan het beeld vertroebelen. Soms is er naast de dyslexie ook nog sprake van andere problemen, bijvoorbeeld ADHD, ADD of ASS.

3. SIGNALERING EN SCREENING VAN DYSLEXIE IN DE BRUGKLAS

Een deel van de leerlingen met dyslexie wordt op de basisschool al gesignaleerd en meteen geremedieerd. Het gebeurt echter ook dat leerlingen voor langere tijd in staat zijn om hun lees- en spellingproblemen te compenseren op een dusdanige manier dat de basisschool de dyslexie niet als dyslexie (h)erkent. Voor deze leerlingen is de signalering in het voortgezet onderwijs van groot belang.

Het opsporen en begeleiden van leerlingen met een vermoeden van dyslexie vindt voornamelijk in de brugklas plaats. Een leerling kan dyslexieverdacht zijn. Dit kan blijken uit het dossier (inclusief warme overdracht vanuit het basisonderwijs) dat bij aanmelding van een leerling wordt opgesteld. Het kan ook blijken uit het screeningsonderzoek dat bij elke aangemelde leerling afgenomen wordt.

Bij dyslexieverdachte leerlingen worden een drietal testen, de Brus, de Klepel en het PI-dictee afgenomen. Deze toetsing wordt gedaan door de dyslexie coördinator van Hooghuis Heesch. Indien het vermoeden van dyslexie bevestigd wordt, wordt er met een hardnekkigheidstraining gestart. Deze training duurt een half jaar en in dit halve jaar krijgt de leerling wekelijks RT aangeboden, gericht op remediëring van de gevonden problematieken. Wanneer er na een half jaar geen vooruitgang is geboekt, wordt ouders geadviseerd verder onderzoek te laten doen. Aan twee criteria, benodigd voor een dyslexieverklaring, wordt dan al voldaan, namelijk de aanwezigheid van een achterstand en didactische resistentie.

Wanneer een leerling in het traject van de hardnekkigheidstraining zit, heeft een leerling recht op de faciliteiten zoals beschreven in dit protocol. Als uit de hardnekkigheidstraining geen vermoeden van dyslexie blijkt, vervalt direct het recht op de beschreven faciliteiten. Wanneer uit de hardnekkigheidstraining wel de mogelijke aanwezigheid van dyslexie aangetoond is, heeft de leerling na afronding van de hardnekkigheidstraining nog een half jaar recht op de faciliteiten voor leerlingen met dyslexie. In dit halve jaar dient een leerling een officiële dyslexieverklaring te krijgen om gebruik te mogen blijven maken van de faciliteiten. Wanneer een leerling na dat halve jaar niet in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring vervallen de faciliteiten. Ouders kunnen ervoor kiezen om (nog) geen officieel onderzoek te laten doen. Ouders dienen echter zelf extern dit officiële onderzoek te laten doen. Dit onderzoek wordt niet gefinancierd door school.

4. LEERLINGEN MET DYSLEXIE IN DE BRUGKLAS

4.1. Dyslexieverklaring

Het diagnostisch onderzoek naar dyslexie en het afgeven van een dyslexieverklaring ligt in handen van psychologen en orthopedagogen op het niveau van GZ- psychologen met een erkende bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek.

De adviezen gegeven over de faciliteiten in een dyslexieverklaring zijn algemeen en niet op de betreffende leerling toegespitst. Dit houdt in dat de vermelde faciliteiten op de dyslexie-verklaring niet de faciliteiten zijn waar de leerling recht op heeft of welke de leerling nodig heeft. In overleg met betrokken partijen wordt gekeken naar welke faciliteiten de leerling nodig heeft. Alleen de minder sterke kanten, die onvoldoende door de leerling gecompenseerd kunnen worden dienen ondersteund te worden. Tevens moeten de toegekende faciliteiten binnen de mogelijkheden van de school passen.

4.2. Intake

Iedere leerling met dyslexie heeft een intakegesprek met de dyslexie coördinator waarin de dyslexiepas wordt opgesteld en hulpvragen in kaart worden gebracht.

4.3. Dyslexiepas

Iedere leerling waarvan bij binnenkomst bekend is dat hij dyslexie heeft, krijgt voor de herfstvakantie een persoonlijke dyslexiepas. Op deze dyslexiepas staan de faciliteiten voor de leerling vermeld. De dyslexiepas wordt minimaal jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld als nodig. Alle docenten en de leerling houden zich aan de afspraken die op de dyslexiepas staan. Een leerling kan ook een voorlopige pas krijgen (hardnekkigheidstrainingspas) tijdens de hardnekkigheidstraining (zie paragraaf 3)

4.4. Faciliteiten

Het Hooghuis Heesch biedt, passend bij de behoeften van de leerling, de volgende faciliteiten aan:

- Een dyslexietraining
- Vergroot lettertype (bij voorkeur Arial 12 als standaard gebruiken) / vergrotingen
- Digitale auditieve ondersteuning (ClaroRead)
- Extra tijd. Indien deze niet gegeven kan worden is er de mogelijkheid om de leerling minder toets opgaven te laten maken,
- Voor de onderbouw (vmbo 1-2 een aangepaste beoordeling bij de spelling, conform de afspraken binnen de vaksectie (deze faciliteit geldt alleen voor de onderbouw gezien de exameneisen die er gelden in de bovenbouw).

4.5. Begeleiding door de mentor en de vakdocenten

De mentor is de spil van de begeleiding. Aan het begin van het schooljaar brengt de dyslexie coördinator de mentor op de hoogte van de leerling met dyslexie. Het is de taak van de mentor om de vakdocenten op de hoogte te brengen over de leerlingen met dyslexie in de klas. Ook is de vakdocent op de hoogte via de dyslexiepas van de leerling. Er is contact tussen de remedial teacher/dyslexie coördinator en mentor over de voortgang van de leerling met dyslexie. De mentor en de remedial teacher/dyslexie coördinator informeren elkaar over en weer hoe het met de leerling gaat.

4.6. Dyslexietraining

Alle leerlingen die met een officiële dyslexieverklaring op het Hooghuis Heesch aangemeld worden en leerlingen die gedurende het schooljaar een officiële dyslexieverklaring krijgen, komen in aanmerking voor de dyslexietraining. Deze dyslexietraining wordt 1 x per jaar aangeboden. Het doel van de dyslexietraining is om:

- De leerling te informeren over wat betekent dyslexie in het voortgezet onderwijs
- In kaart te brengen welke faciliteiten de leerling nodig heeft,
- De leerling compenserende strategieën aan te leren,
- De sterke kanten van de leerling zo optimaal mogelijk in te zetten om minder sterke kanten te ondersteunen,
- De leerling in staat stellen om zelfstandig zijn of haar schoolcarrière te doorlopen.

De dyslexietraining zal binnen ca. 10 lessen afgerond worden. Indien nodig zal er nog een verlenging plaatsvinden.

4.7. De dyslexie coördinator

De dyslexie coördinator is de belangenbehartiger van de leerling met dyslexie. De dyslexie coördinator zorgt ervoor dat binnen het Hooghuis Heesch de zaken voor de leerling met dyslexie goed worden geregeld. Leerlingen kunnen bij de dyslexie coördinator terecht wanneer ze vragen hebben over faciliteiten of wanneer ze tegen zaken betreffende hun dyslexie aanlopen die ze niet zelf kunnen oplossen. De dyslexie coördinator is via de mail bereikbaar.

Verder coördineert de dyslexiecoördinator voor het aanleveren van ClaroRead (programma voor digitale ondersteuning) en de digitale leerboeken voor een aantal vakken.

5. LEERLINGEN MET DYSLEXIE IN KLAS 2-3-4

5.1. Dyslexieverklaring

Deze dient afgegeven te zijn door erkend orthopedagoog/psycholoog. De adviezen gegeven over de faciliteiten in een dyslexieverklaring zijn algemeen en niet op de betreffende leerling toegespitst. Dit houdt in dat de vermelde faciliteiten op de dyslexieverklaring niet de faciliteiten zijn waar de leerling recht op heeft of welke de leerling nodig heeft. In overleg met betrokken partijen wordt gekeken naar welke faciliteiten de leerling nodig heeft. Alleen de minder sterke kanten, die onvoldoende door de leerling gecompenseerd kunnen worden dienen ondersteund te worden. Tevens moeten de toegekende faciliteiten binnen de mogelijkheden van de school passen.

5.2. Dyslexiepas

Jaarlijks wordt de leerling minimaal 1 x opgeroepen voor een gesprek met de dyslexie coördinator en wordt de dyslexiepas waar nodig bijgesteld.

5.3. Faciliteiten

Het Hooghuis Heesch biedt, passend bij de behoeften van de leerling, de volgende faciliteiten aan:

- Op dyslexie gerichte begeleiding en Remedial Teaching, indien dit in het brugjaar niet al gebeurd is
- Vergroot lettertype (bij voorkeur Arial 12 als standaard gebruiken) / vergrotingen
- Digitale auditieve ondersteuning
- Extra tijd. Indien deze niet gegeven kan worden is er de mogelijkheid om de leerling minder toets opgaven te laten maken
- Voor de onderbouw (klas 1-2) aangepaste beoordeling bij de spelling, conform de afspraken binnen de vaksectie (deze faciliteit geldt alleen voor de onderbouw gezien de exameneisen die er gelden in de bovenbouw).

5.4. Begeleiding door de mentor en de vakdocenten

De mentor is de spil van de begeleiding. Aan het begin van het schooljaar brengt de dyslexie coördinator de mentor op de hoogte van de leerling met dyslexie. Het is de taak van de mentor om de vakdocenten op de hoogte te brengen over de leerlingen met dyslexie in de klas. Ook is de vakdocent op de hoogte via de dyslexiepas van de leerling. Er is contact tussen de remedial teacher/dyslexie coördinator en mentor over de voortgang van de leerling met dyslexie. De mentor en de remedial teacher/dyslexie coördinator informeren elkaar over en weer hoe het met de leerling gaat.

5.5. Remedial Teaching

Indien nodig kan een leerling door de mentor aangemeld worden bij de dyslexie coördinator, voor Remedial Teaching in de trajectvoorziening. Het schooljaar is verdeeld in 4 periodes. Een leerling kan in overleg met mentor, vakdocent en ouders per periode voor

5.6. De dyslexie coördinator

De dyslexie coördinator is de belangenbehartiger van de leerling met dyslexie. De dyslexie coördinator zorgt er voor dat binnen het Hooghuis Heesch de zaken voor de leerling met dyslexie goed worden geregeld. Leerlingen kunnen bij de dyslexie coördinator terecht wanneer ze vragen hebben over faciliteiten of wanneer ze tegen zaken betreffende hun dyslexie aanlopen die ze niet zelf kunnen oplossen. De dyslexie coördinator is via de mail bereikbaar.

Verder coördineert de dyslexie coördinator voor het aanleveren van Claroread (programma voor digitale ondersteuning) en de digitale leerboeken voor een aantal vakken. Daarnaast inventariseert de dyslexiecoördinator de faciliteiten voor de eindexamenleerlingen.

6. DIDACTISCHE EN PEDAGOGISCHE BENADERING

Dyslexie is een leerprobleem dat vaak samengaat met een emotioneel probleem. Herkenning en erkenning is het sleutelwoord, het is belangrijk om dyslexie serieus te nemen. Daarnaast is het van belang dat de leerling probleemeigenaar wordt. Dit houdt in dat de leerling verantwoordelijkheid neemt voor zichzelf en voor zichzelf opkomt. De leerling denkt mee in het vinden van oplossingen en draagt zorg voor zijn eigen inzet.

Het Hooghuis Heesch kan helpen door:

Accepteren: dyslexie is een leerprobleem dat niet overgaat, ook niet door veel oefenen. Leerlingen hebben vaak al veel negatieve ervaringen opgedaan. Begrip voor hun leerprobleem is essentieel om hen zo goed mogelijk te laten presteren.

Stimuleren en ondersteunen: het is belangrijk de leerlingen te stimuleren en hen succeservaringen te laten opdoen. Het geven van feedback helpt de leerling om zelf verantwoording te nemen voor zijn leerproces. Structuur, duidelijkheid en effectieve instructie in de les zijn voor alle leerlingen, maar met name voor de leerlingen met dyslexie belangrijk.

Compenseren: de leerling wordt in staat gesteld faciliteiten en hulpmiddelen te gebruiken om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen

Remediëren/begeleiding: we leren de leerlingen vaardigheden aan om zo optimaal mogelijk gebruik te maken van hun sterke kanten.

We doen ook een beroep op de verantwoordelijkheid van de leerling. We verwachten hierbij het volgende:

- De dyslexiepas moet je op school altijd bij je hebben.
- Een goede inzet tijdens de lessen, ook als je het moeilijk vindt.
- Vraag je docent tijdig om hulp wanneer je problemen hebt met de lesstof
- Leg de dyslexiepas tijdens de toets op je tafel
- Vermeld een "D" op het antwoordblad van de toets
- Bij verlies van de dyslexiepas meld je dit zo snel mogelijk bij de dyslexie coördinator
- Afspraken met de RT-er of dyslexie coördinator moet je altijd nakomen

7. CONTACTEN MET OUDERS

Het Hooghuis Heesch betreft de ouders bij de begeleiding van de leerlingen. Naast regulier contact met de mentor, kunnen ouders altijd contact hebben met de dyslexie coördinator met algemene of specifieke vragen.

De dyslexie coördinator van Hooghuis Heesch is Annette de Jong - van de Steeg (a.dejong@hethooghuis.nl)

